

Επίκαιρα

Θέματα Συνταγματικού Δικαίου

Υπεύθυνος ύλης: Ξενοφών Κοντιιάδης

Μάιος 2015, Τεύχος 46

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

▪ «Δεν τον είδες να κείτεται τόσο γκροτέσκος και πελιδνός πλάι σε ένα χαλκίστρωτο δρομάκι στη Γαλλία»

Mary L. Dudziak

▪ «Εξεταστική Επιτροπή για το Μνημόνιο;»

Ξενοφών Κοντιιάδης

▪ «Ένα ασυγχώρητο πείσμα»

Νίκος Αλιβιζάτος

▪ «Συνταγματικές αστοχίες»

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

▪ «Εντροπία εναντίον κοινωνίας»

Πέτρος Ι. Παραράς

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

● “The right to interpretation and translation and the right to information in criminal proceedings in the EU”

Εκδηλώσεις

● «Είναι το Σύνταγμά μας ανορθολογικό; Απέτυχαν οι πολιτικοί θεσμοί;», 5/5/15 και ώρα 18:00, Ινστιτούτο Goethe Αθηνών (Ομήρου 14-16)

● « Η εξέλιξη του Συντάγματος σε περίοδο κρίσης», 11/5/15 και ώρα 18:00, Ινστιτούτο Goethe Αθηνών (Ομήρου 14-16)

● “Workshop on Comparative Constitutional Amendment”, Boston, 15/5/15

● «800 Χρόνια από τη Magna Carta», 25/5/2015 και ώρα 18:30, ΕΒΕΑ (Ακαδημίας 7)

«Δεν τον είδες να κείτεται τόσο γκροτέσκος και πελιδνός πλάι σε ένα χαλκίστρωτο δρομάκι στη Γαλλία»

Mary L. Dudziak, Καθηγήτρια Συνταγματικής Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Emory

Η φράση του τίτλου προέρχεται από ένα σημείωμα που βρέθηκε στην τσέπη του δημοσιογράφου Ernie Pyle, όταν σκοτώθηκε από ελεύθερο σκοπευτή στην Okinawa στις 18 Απριλίου 1945. Υπήρχαν κι άλλα που οι Αμερικανοί δεν θα έβλεπαν τότε, μεταξύ των οποίων το νεκρό σώμα του ίδιου του Pyle, ευθυγραμμισμένο και με τα χέρια διπλωμένα με φροντίδα. Η φωτογραφία που έδειχνε έτσι τον Pyle λογοκρίθηκε, εξαιτίας της ανησυχίας ότι θα έριχνε το ηθικό τους, καθώς ο Pyle ήταν ιδιαίτερα δημοφιλής και πολλοί παρακολουθούσαν πιστά τη δουλειά του.

Η λογοκρισία ακόμη και αυτής της γαλήνιας φωτογραφίας του νεκρού δημοσιογράφου αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου ζητήματος, δηλαδή της αποστασιοποίησης των περισσότερων Αμερικανών από το κόστος και τις συνέπειες του πολέμου, ακόμη και όταν πρόκειται για ακίνητες εικόνες, και μάλιστα στο πλαίσιο της μαζικής κινητοποίησης του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Οι Αμερικανοί δεν είδαν το στραπατσαρισμένο πτώμα στη Γαλλία, ούτε είδαν το νεκρό σώμα του ίδιου του Pyle, λόγω της κυβερνητικής πολιτικής να ασκείται έλεγχος στη φωτογραφική απεικόνιση του πολέμου, ώστε να παρακολουθείται η συναισθηματική αντίδραση των Αμερικανών στον πόλεμο. Αρχικά τα κακά νέα αποκρύπτονταν, όμως μετά το 1943, λόγω της επιδίωξης να ενισχυθεί η αφοσίωση στην πολεμική προσπάθεια, η λογοκρισία των φωτογραφιών χαλάρωσε και έτσι είδαν το φως της δημοσιότητας οι φωτογραφίες νεκρών Αμερικανών στρατιωτών. Δεν ήταν όμως αιματηρές, όπως για παράδειγμα η πρώτη φωτογραφία νεκρών στρατιωτών που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό Life. Όπως επισημαίνει ο καθηγητής George H. Roeder, ούτε μια σταγόνα αίματος δεν εμφανίστηκε στο Life μέχρι τον Μάιο του 1945.

Έχω υποστηρίξει ότι η πιο σημαντική από τις πολεμικές

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Δεν τον είδες να κείτεται τόσο γκροτέσκοκ και πελιδνός πλάι σε ένα χαλικόστρωτο δρομάκι στη Γαλλία»

Mary L. Dudziak

- «Εξεταστική Επιτροπή για το Μνημόνιο;»

Ξενοφών Κοντιάδης

- «Ένα ασυγχώρητο πείσμα»

Νίκος Αλιβιζάτος

- «Συνταγματικές αστοχίες»

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

- «Εντροπία εναντίον κοινωνίας»

Πέτρος Ι. Παραράς

εξουσίες του Προέδρου είναι η αρμοδιότητα να περιγράφει μια κατάσταση ως πόλεμο, προκαλώντας λαϊκή κινητοποίηση υπέρ του πολέμου, ώστε να υπάρξει αποδοχή των προεδρικών εξουσιών που αφορούν τον πόλεμο. Η λογοκρισία, η επιλογή των απεικονίσεων του πολέμου και η αύξηση ή μείωση του βαθμού της βίας στις προβαλλόμενες εικόνες έχουν χρησιμοποιηθεί για να διατηρηθεί αυτή η κινητοποίηση. Σε έναν πόλεμο μακρινό, χωρίς δυνατότητα πρόσβασης στο πεδίο της μάχης ή στους νεκρούς, οι εικόνες αλλά και ο ήχος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου υπήρξαν ένα προϊόν της κυβέρνησης που συνδύαζε την προπαγάνδα με τη λογοκρισία. Με τον τρόπο αυτό η εξουσίαση της κουλτούρας συνέβαλε στη διατήρηση της υποστήριξης των προεδρικών πολεμικών εξουσιών, όχι μόνο για τις πολεμικές επιχειρήσεις στο εξωτερικό, αλλά και για τη διαχείριση της διαρκούς απομόνωσης των περισσότερων Αμερικανών από την πραγματική εικόνα του πολέμου.

(επιλογή-μετάφραση: Αλκμήνη Φωτιάδου)

<http://balkin.blogspot.gr, 6/4/2015>

Εξεταστική Επιτροπή για το Μνημόνιο;

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου, Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Πρόεδρος του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου

Ένα ερώτημα πλανιέται από το 2010 πάνω από τη χώρα, που έκτοτε γίνεται κάθε μέρα και πιο επίμονο: Ποια είναι η ευθύνη των πολιτικών θεσμών και του κομματικού συστήματος για τη de facto χρεοκοπία του κράτους; Και ένα δεύτερο ερώτημα, συναρτώμενο με το προηγούμενο και προκλητικότερο: Ποια είναι η ευθύνη του λαού για αυτή την καταστροφική διαδρομή;

Φταίει ο «ανώριμος λαός» ή η πολιτική τάξη για την υπερδιόγκωση του δημόσιου χρέους, τη διάλυση της παραγωγικής βάσης, τη χαμηλή αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα, τα ελλείμματα της κοινωνικής ασφάλισης, το πελατειακό κράτος; Ποιον εξυπηρετεί η θεωρία ότι η πολιτική τάξη αποτελεί καθρέφτη του λαού που την επέλεξε, καθιστώντας τον τελικό υπεύθυνο για όσα δεινά προκάλεσαν οι κυβερνώντες;

Η αναζήτηση των αιτιών είναι προφανώς αναγκαία για να βγούμε από την καταστροφική δίνη. Όμως συνιστά αλλοίωση της πραγματικότητας, με σαφή πολιτική στόχευση, η σύσταση Εξεταστικής Επιτροπής για τα πεπραγμένα της περιόδου 2009-2015, αφού είναι γνωστό ότι το δημόσιο

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

▪ «Δεν τον είδες να κείται τόσο γκροτέσκος και πελιδνός πλάι σε ένα χαλικόστρωτο δρομάκι στη Γαλλία»

Mary L. Dudziak

▪ «Εξεταστική Επιτροπή για το Μνημόνιο;»

Ξενοφών Κοντιάδης

▪ «Ένα ασυγχώρητο πείσμα»

Νίκος Αλιβιζάτος

▪ «Συνταγματικές αστοχίες»

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

▪ «Εντροπία εναντίον κοινωνίας»

Πέτρος Ι. Παραράς

έλλειμμα και το χρέος διογκώθηκαν τη μακρά περίοδο πριν από τις εκλογές του 2009.

Μήπως είναι πιο βολικός ο ισχυρισμός ότι το βάρος της ευθύνης πέφτει στη «γερμανική Ευρώπη», στις κατασκευαστικές ατέλειες της Νομισματικής Ένωσης και στην αντιαναπτυξιακή λογική των Μνημονίων; Όλα αυτά εμπεριέχουν σημαντικές αλήθειες, όμως δεν αναιρούν την ευθύνη της ελληνικής πλευράς για τις εγγενείς παθογένειες του κράτους και της οικονομίας.

Επιστρέφουμε λοιπόν πάλι στην ελληνική πολιτική τάξη και στον λαό που την ανέδειξε. Γιατί χώρες με παρεμφερή προβλήματα και Μνημόνια παρουσιάζουν σήμερα πορεία ανάκαμψης; Μήπως η ρίζα του προβλήματος δεν εντοπίζεται στον λαό και στους κυβερνώντες, αλλά στους πολιτικούς θεσμούς (βλ. Ξ. Κοντιάδης, «Το ανορθολογικό μας Σύνταγμα. Γιατί απέτυχαν οι πολιτικοί θεσμοί;», εκδ. Παπαζήση 2015). Μήπως αντί για ανώφελες και παραπλανητικές Εξεταστικές Επιτροπές πρέπει να εγκύψουμε στα θεσμικά ελλείμματα που είναι συνυπεύθυνα για την προϊούσα αποσύνθεση της χώρας;

πηγή: Εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ», 7/4/2015

Ένα ασυγχώρητο πείσμα

Νίκος Αλιβιζάτος, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου Πανεπιστημίου Αθηνών

Η ηλεκτρονική ψηφοφορία «δεν απαγορεύεται από καμιά συνταγματική ή υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη και [...] αποσκοπεί στην εξασφάλιση του εκλογικού δικαιώματος, σε περίπτωση που αυτό δεν μπορεί να ασκηθεί με φυσική παρουσία των ψηφοφόρων».

Με την κατηγορηματική αυτή διατύπωση, η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας απέρριψε καθαρά προ ημερών ως εντελώς αβάσιμες τις αιτιάσεις που είχαν διατυπωθεί για την αντισυνταγματικότητα, την αδιαφάνεια και τον αυθαίρετο, τάχα, χαρακτήρα της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας, που είχε καθιερωθεί το 2012 και το 2013 για την ανάδειξη των Συμβουλίων των ΑΕΙ, των πρυτάνεών τους, των κοσμητόρων και των άλλων μονομελών οργάνων των πανεπιστημίων (ΣτΕ (Ολ.) 519/2015).

Εκεί, λοιπόν, που θα περίμενε κανείς ότι, ως προς αυτό τουλάχιστον το ζήτημα, η συζήτηση έκλεισε και ότι θα μπορούσαμε, πλέον, οι πανεπιστημιακοί να εκλέγουμε τους επικεφαλής των ιδρυμάτων μας χωρίς να προπηλακίζομαστε, έρχεται ο υπουργός Παιδείας και, με το νομοσχέδιό του για τα ΑΕΙ και την έρευνα, καταργεί τις σχετικές υπουργικές

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

▪ «Δεν τον είδες να κείται τόσο γκροτέσκο και πελιδνός πλάι σε ένα χαλικόστρωτο δρομάκι στη Γαλλία»

Mary L. Dudziak

▪ «Εξεταστική Επιτροπή για το Μνημόνιο;»

Ξενοφών Κοντιάδης

▪ «Ένα ασυγχώρητο πείσμα»

Νίκος Αλιβιζάτος

▪ «Συνταγματικές αστοχίες»

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

▪ «Εντροπία εναντίον κοινωνίας»

Πέτρος Ι. Παραράς

αποφάσεις (άρθρο 3 παρ.6). Και τούτο με την απίθανης υποκρισίας σκέψη, ότι έτσι τάχα επιτυγχάνεται ο σκοπός της «ενδυνάμωσης της δημοκρατίας και της καθολικής εκπροσώπησης στα ιδρύματα», αφού τα όργανα διοίκησής τους θα «εκλέγονται πλέον από το σώμα των εκλεκτόρων και όχι από μέρος του, χωρίς τη διαμεσολάβηση κανόνων που στρεβλώνουν τη δημοκρατική εκπροσώπηση».

Λησμονεί, προφανώς, ο συντάκτης της αιτιολογικής έκθεσης του νομοσχεδίου ότι τα ποσοστά συμμετοχής των εκλεκτόρων στις εκλογές των οργάνων των ΑΕΙ, με την υπό κατάργηση ηλεκτρονική ψηφοφορία, ξεπέρασαν σε όλα τα πανεπιστήμια της χώρας το 80%. Αυτό, αν δεν κάνω λάθος, δεν είχε συμβεί ποτέ στο παρελθόν.

Λησμονεί, ακόμη, ότι ο τρόπος αυτός ψηφοφορίας έχει καθιερωθεί πλέον στις βουλευτικές εκλογές πολλών χωρών (όπως, π.χ., η Ολλανδία και η Φινλανδία), για να διασφαλισθεί η μυστική και αδιάβλητη ψήφος όσων για λόγους υγείας ή αποστάσεως δεν μπορούν να προσέλθουν στις κάλπες.

Πάνω απ' όλα, όμως, λησμονεί ο εμπνευστής της σχολιαζόμενης κατάργησης ότι η ηλεκτρονική ψηφοφορία καθιερώθηκε ως απάντηση στη βία που απροσημάτιστα, επί χρόνια, ασκούσαν την ημέρα των εκλογών ορισμένες φοιτητικές παρατάξεις –με τη συμπαράσταση των γνωστών εξωπανεπιστημιακών–, οι οποίες «εξαφάνιζαν» αυθαίρετα τις κάλπες, διακόπτοντας με το «έτσι θέλω» την εκλογική διαδικασία. Δεν επρόκειτο, με άλλα λόγια, για τον συνήθη τρόπο ψηφοφορίας (που παρέμενε, βέβαια, η κάλπη), αλλά για εναλλακτικό, που εφαρμοζόταν μόνον όταν η ψηφοφορία διακοπτόταν (και μάλιστα 2 φορές). Ήταν, δηλαδή, μια ευφυής απάντηση στην άσκηση της βίας, που διασφάλιζε το αδιάβλητο των διαδικασιών, η απάντηση της δημοκρατίας στην ωμή αυθαιρεσία.

Παρότι διαφωνώ «κάθετα» με τις λοιπές νομοθετικές πρωτοβουλίες του κ. Μπαλτά, όπως είναι π.χ. η κατάργηση των Συμβουλίων ή η επαναφορά –με μοναδικά παγκοσμίως ποσοστά– της φοιτητικής συμμετοχής στη διοίκηση των πανεπιστημίων, τις σέβομαι. Διότι υπηρετούν ένα διαφορετικό οργανωτικό μοντέλο, το οποίο, παρότι, όπως πιστεύω, εμποδίζει την ανάπτυξη του ελληνικού πανεπιστημίου και το «άνοιγμά» του στον έξω κόσμο, έχει τη δική του λογική, εσφαλμένη ασφαλώς και κακομοίρική, αλλά συνεκτική. Με αυτήν, άλλωστε, ζήσαμε τόσο χρόνια.

Δεν μπορώ να πω το ίδιο και για την κατάργηση της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας. Διότι αυτή δεν υπηρετεί καμιά απολύτως λογική, αλλά αποτελεί άτακτη υποχώρηση μπροστά στον ανορθολογισμό της σκοτεινής βίας, τον εφιάλτη δηλαδή των ελληνικών πανεπιστημίων.

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Δεν τον είδες να κείτεται τόσο γκροτέσκος και πελιδνός πλάι σε ένα χαλικόστρωτο δρομάκι στη Γαλλία»

Mary L. Dudziak

- «Εξεταστική Επιτροπή για το Μνημόνιο;»

Ξενοφών Κοντιιάδης

- «Ένα ασυγχώρητο πείσμα»

Νίκος Αλιβιζάτος

- «Συνταγματικές αστοχίες»

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

- «Εντροπία εναντίον κοινωνίας»

Πέτρος Ι. Παραράς

Γνωρίζοντας από παλιά τον σημερινό υπουργό Παιδείας, μου είναι αδύνατο να πιστέψω ότι ενέδωσε τόσο επιπόλαια σ' ένα πείσμα. Και ότι θα δεχθεί να συνδεθεί το όνομά του με μια τόσο ολέθρια όσο και αντιδημοκρατική επιλογή.

πηγή: Εφημερίδα «Καθημερινή», 22/4/2015

Συνταγματικές αστοχίες

Χαράλαμπος Ανθόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Στις 8 Ιανουαρίου 1975, στην πρώτη συζήτηση στη Βουλή για την κατάρτιση του νέου Συντάγματος της χώρας, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής άρχισε την ομιλία του με την επισήμανση της σπουδαιότητας που έχει η «ορθή σύλληψη και εφαρμογή του Συντάγματος» για την «ασφάλεια και προκοπή του τόπου». Πλην, όμως, ούτε το κυβερνητικό σχέδιο Συντάγματος ούτε το τελικό κείμενο του Συντάγματος του 1975 μπορούν να θεωρηθούν ως προϊόντα «ορθής σύλληψης».

Στα λάθη του Συντάγματος του 1975, με κορυφαίο παράδειγμα την πρόβλεψη για διάλυση της Βουλής, σε περίπτωση αποτυχίας εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας, προστέθηκαν και άλλα λάθη στις αναθεωρήσεις που ακολούθησαν. Με το θέμα αυτό, των κακών, δηλαδή των άστοχων συνταγματικών κανόνων, ασχολείται στο πρόσφατο βιβλίο του ο Ξ. Κοντιιάδης (Το ανορθολογικό μας Σύνταγμα. Γιατί απέτυχαν οι πολιτικοί θεσμοί, Εκδόσεις Παπαζήση, 2015), και καταφέρνει, πειστικά νομίζω, να διαλύσει μια διαδεδομένη πλάνη: ότι το Σύνταγμά μας είναι «καλό» αλλά λειτουργεί μέσα σε ένα ανορθολογικό πολιτικό περιβάλλον.

Η αλήθεια είναι ότι δεν έχουμε μόνο μια κακή πολιτική, έχουμε και ένα κακό Σύνταγμα. Ο Κοντιιάδης επιχειρεί μια ενδεικτική χαρτογράφηση των συνταγματικών αστοχιών: διαδικασία εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας, που εξοπλίζει την αντιπολίτευση με δικαίωμα διάλυσης της Βουλής, διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος, που εξοπλίζει τη δεύτερη Βουλή με πλήρη ελευθερία στη διατύπωση των αναθεωρητέων διατάξεων, πλήρης αποδυνάμωση του ρόλου του Προέδρου της Δημοκρατίας, τρόπος επιλογής των μελών των Ανεξάρτητων Αρχών που καθιστά σχεδόν αδύνατη οποιαδήποτε απόφαση, αφού απαιτείται πλειοψηφία των 4/5 της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής, διαδικασία των προτάσεων δυσπιστίας επιδεικτική ερμηνειών και παρερμηνειών κ.λπ.

Αλλά και ορισμένοι κανόνες που θεωρούνται καλοί και

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

▪ «Δεν τον είδες να κείτεται τόσο γκροτέσκος και πελιδνός πλάι σε ένα χαλικόστρωτο δρομάκι στη Γαλλία»

Mary L. Dudziak

▪ «Εξεταστική Επιτροπή για το Μνημόνιο;»

Ξενοφών Κοντιάδης

▪ «Ένα ασυγχώρητο πείσμα»

Νίκος Αλιβιζάτος

▪ «Συνταγματικές αστοχίες»

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

▪ «Εντροπία εναντίον κοινωνίας»

Πέτρος Ι. Παραράς

διεθνώς αναφέρονται ως παράδειγμα «καλής πρακτικής», όπως η αυξημένη πλειοψηφία για τη θέση άμεσα σε ισχύ του εκλογικού συστήματος, ίσως δεν είναι τέτοιοι: με τη ρύθμιση αυτή υπάρχει το ενδεχόμενο να ισχύει το bonus των 50 εδρών στο διηνεκές. Βέβαια, ακόμη και το καλύτερο Σύνταγμα θα παρήγε κακά αποτελέσματα στα χέρια μιας κακής πολιτικής. Ο συνδυασμός όμως ενός κακού Συντάγματος με μια κακή πολιτική μπορεί να οδηγήσει στην αποτυχία του κράτους, σε ένα failed state. Μήπως έχουμε πλησιάσει επικίνδυνα στο σημείο αυτό;

πηγή: Εφημερίδα «Έθνος» 15/4/2015

Εντροπία εναντίον κοινωνίας

Πέτρος Ι. Παραράς, Επίτιμος Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου Επικρατείας, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου

Αξιοπρέπεια και αξιοκρατία αποτελούν τα βασικά θεμέλια για την ανάδειξη μιας υγιούς κοινωνίας. Ειδικότερα, η αξιοκρατία – που συνάγεται από τις συνταγματικές αρχές της αξιοπρέπειας, της ισότητας και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας –, εξασφαλίζει την ανάδειξη και επιλογή, «μέσα σε μια δημοκρατική κοινωνία», των περισσότερο αξίων που είναι πράγματι ικανοί να υπηρετήσουν το κοινό καλό.

Η όποια λοιπόν κρατική εξουσία, μέσα σ' ένα δημοκρατικά οργανωμένο κράτος, υποχρεούται να αφήνει ελεύθερα, και όχι να εμποδίζει, τα άτομα να αξιοποιήσουν τις ικανότητές τους, δημιουργώντας έτσι θετικές αξίες (εκπαίδευση, δικαιοσύνη, εξυπηρέτηση δημοσίου συμφέροντος, σεβασμός του συνανθρώπου, στήριξη της οικογένειας), οι οποίες αναβαθμίζουν την κοινωνία μέσα στην οποία διαβιώνουν. Το άτομο πρέπει να είναι ελεύθερο να αποφασίσει, με όπλο τις ικανότητές του, πώς θα δραστηριοποιηθεί μέσα στην κοινωνία, αναπτύσσοντας την προσωπικότητά του και πραγματοποιώντας τους στόχους του. Είναι το γνωστό «θεώρημα» του νομπελίστα Amartya Sen για την “capability Approach”.

Όταν όμως οι εξουσιαστές εγκλωβίζουν το άτομο σε προκαθορισμένες νόρμες –ώστε όλοι να είναι περίπου ισοδύναμοι–, επιφυλάσσοντας μόνο για την πολιτική ηγεσία το χρίσμα του πλέον ικανού, ενώ όλοι οι άλλοι λογίζονται σχεδόν ως ‘ανάξιοι’, τότε κυριαρχούν οι ιδεοληψίες και προωθείται η προδήλως αντιδημοκρατική ιδέα του εξισωτισμού όλων προς τα κάτω, με πρώτο στόχο την εκπαίδευση και την πολλή γνώση, επειδή αυτή είναι που κάνει πολλούς να αισθάνονται άβολα κοντά σε αναγνωρισμένους επιστήμονες. Άλλωστε, το μέτριο πνεύμα

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

▪ «Δεν τον είδες να κείται τόσο γκροτέσκος και πελιδνός πλάι σε ένα χαλικόστρωτο δρομάκι στη Γαλλία»

Mary L. Dudziak

▪ «Εξεταστική Επιτροπή για το Μνημόνιο;»
Ξενοφών Κοντιάδης

▪ «Ένα ασυγχώρητο πείσμα»
Νίκος Αλιβιζάτος

▪ «Συνταγματικές αστοχίες»
Χαράλαμπος Ανθόπουλος

▪ «Εντροπία εναντίον κοινωνίας»
Πέτρος Ι. Παραράς

υπόκειται ευκολότερα στον έξωθεν τιθέμενο κανόνα!

Θεωρώ ότι και εξ αυτού του λόγου πολλαπλασιάζονται στην κοινωνία οι αρνητικές αξίες, δι' αυτών δε αναδεικνύεται γενικότερα το έλλειμμα πολιτισμού. Τέτοιες αξίες είναι η αδιαφάνεια, η φαυλοκρατία, η απέχθεια για αξιολόγηση, η αλαζονεία, ο κομματισμός, η διαφθορά, η γενικευμένη μη τήρηση των νόμων από κυβερνώντες και κυβερνώμενους, η αύξηση της εγκληματικότητας. Επίσης, η σε δημόσιους χώρους διάχυτη πλέον αγένεια (incivilité), η αναίδεια, η πλήρης ανυπακοή και η αυθάδεια της οποίας μετριότητας. Έτσι, η γύρω μας κοινωνική επιθετικότητα δημιουργεί συναίσθημα πλήρους ανασφάλειας στον πολίτη. Ακόμη, οι καθημερινοί βανδαλισμοί και οι καταστροφές δημοσίων κτιρίων βαφτίζονται τώρα ως ελευθερία έκφρασης, θεωρείται δε ότι εκφράζουν τέχνη! Είναι μία νέα επιβίωση και εφαρμογή της ήδη εγκαταλειφθείσης θεωρίας του «πολιτικώς ορθού», προ του κινδύνου να δυσανασχετήσουν, άλλως, οι βάνδαλοι. Όλα όμως τα παραπάνω οδηγούν με ακρίβεια στην αποσύνθεση της ελληνικής κοινωνίας η οποία, τελικά, ενστερνίζεται και εξοικειώνεται μόνον με αρνητικές αξίες, αφού οι έκνομοι πολλαπλασιάζονται υπό το βλέμμα της ανύπαρκτης πλέον αστυνόμευσης.

Ισχύει λοιπόν απόλυτα εν προκειμένω η δανεισμένη από τη θερμοδυναμική έννοια της «εντροπίας» –που χρησιμοποιείται και από κοινωνιολόγους– και εδώ σημαίνει τη ροπή της κοινωνίας, ως δομημένου συστήματος, προς αταξία ή σταδιακή αποδιοργάνωση, άρα ανομία. Με αυτόν τον όρο αποδομεί ο παλαιός Γάλλος πολιτικός Edgar Faure τις «δυτικές δημοκρατίες», δηλαδή ότι υφίστανται σταδιακή υποβάθμιση των αξιών τους.

Άρα, αυτό είναι που προεχόντως καλείται τώρα η κάθε Κυβέρνηση να αποτρέψει. Θεωρώ όμως ότι η δυσμενής αυτή κατάσταση μπορεί να αντιμετωπισθεί, τελικά, όχι με αυστηρούς κανόνες που επιβάλλονται έξωθεν, αλλά μόνον με πρωτοβουλίες που μπορούν να αναλάβουν ορισμένοι σταθεροί παράγοντες που συνδιαμορφώνουν την κοινωνία, όπως είναι η οικογένεια και το σχολείο, άλλωστε κυρίως αυτοί είναι οι υπεύθυνοι για τα όποια δεινά! Χρειάζεται λοιπόν αυτορρύθμιση, διότι η όποια εξωτερική παρέμβαση θεωρείται ως αναποτελεσματική.

Προφανώς, δε, η αρνητική αυτή «εντροπία» ισχύει και για τους κομματικούς σχηματισμούς, ώστε, για να επιβιώσουν, πρέπει να επιστρατευτούν νέες θετικές εκ των έσω αξίες, δοθέντος ότι με υλικά κατεδάφισης δεν μπορείς βέβαια να ξανακτίσεις καινούριο σπίτι.

πηγή: Εφημερίδα «Καθημερινή», 2/4/2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- “The right to interpretation and translation and the right to information in criminal proceedings in the EU”

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- “The right to interpretation and translation and the right to information in criminal proceedings in the EU”

Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου σε συνεργασία με την Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, ως εθνικό σημείο επαφής του Ευρωπαϊκού Δικτύου για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα (FRANET) του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (European Union Agency on Fundamental Rights - FRA), έχει αναλάβει την εκπόνηση της μελέτης με τίτλο «**The right to interpretation and translation and the right to information in criminal proceedings in the EU**»

Στόχος της έρευνας είναι η καταγραφή του τρόπου με τον οποίο διασφαλίζονται στην πράξη τα δικαιώματα για ερμηνεία, μετάφραση και ενημέρωση στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, μέσα από την ανάλυση της σχετικής νομοθεσίας, την ανάδειξη σημαντικών πρακτικών και την αξιοποίηση ακαδημαϊκών ερευνών.

Η διασταύρωση των πορισμάτων της έρευνας γραφείου θα γίνει μέσω συνεργασίας με αρμόδιες οργανώσεις και επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στους τομείς αυτούς (δικαστές, δικηγόρους, μεταφραστές, διερμηνείς κ.λπ.) προκειμένου να εξεταστεί κατά πόσο τα κρίσιμα δικαιώματα εφαρμόζονται στην πράξη.

Αν ενδιαφέρεστε για συμμετοχή στο πρόγραμμα ή για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επικοινωνήσετε με την Εκτελεστική Διευθύντρια του Ιδρύματος Τσάτσου κυρία Μαρία Μουσμότη (centre@cecl.gr).

www.cecl.gr

Επικοινωνία: : centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- «Είναι το Σύνταγμά μας ανορθολογικό; Απέτυχαν οι πολιτικοί θεσμοί;», 5/5/15 και ώρα 18:00, Ινστιτούτο Goethe Αθηνών (Ομήρου 14-16)
- « Η εξέλιξη του Συντάγματος σε περίοδο κρίσης», 11/5/15 και ώρα 18:00, Ινστιτούτο Goethe Αθηνών (Ομήρου 14-16)
- “Workshop on Comparative Constitutional Amendment”, Boston, 15/5/15
- «800 Χρόνια από τη Magna Carta», 25/5/15 και ώρα 18:30, ΕΒΕΑ (Ακαδημίας 7)

Εκδηλώσεις

- «Είναι το Σύνταγμά μας ανορθολογικό; Απέτυχαν οι πολιτικοί θεσμοί;», Τρίτη 5 Μαΐου 2015 και ώρα 18:00, Ινστιτούτο Goethe Αθηνών (Ομήρου 14-16)

Με αφορμή την έκδοση του βιβλίου του **Ξενοφώντα Κοντιάδη «Το Ανορθολογικό μας Σύνταγμα. Γιατί απέτυχαν οι πολιτικοί θεσμοί;»** (εκδ. Παπαζήση, Σειρά: «Δοκίμια για την Πολιτική και το Σύνταγμα, Αθήνα 2015)

το **Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου** και οι εκδόσεις **Παπαζήση**

διοργανώνουν δημόσια συζήτηση με θέμα
**ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΜΑΣ ΑΝΟΡΘΟΛΟΓΙΚΟ;
ΑΠΕΤΥΧΑΝ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ;**

στο **Ινστιτούτο Goethe Αθηνών** την **Τρίτη 5 Μαΐου** και ώρα **18:00** (Ομήρου 14-16)

Συνομιλούν οι:

Νίκος Αλιβιζάτος, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ευάγγελος Βενιζέλος, Πρόεδρος ΠΑΣΟΚ, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Πρόεδρος Ιδρύματος Τσάτσου

Πάυλος Τσίμας, Δημοσιογράφος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- «Είναι το Σύνταγμά μας ανορθολογικό; Απέτυχαν οι πολιτικοί θεσμοί;», 5/5/15 και ώρα 18:00, Ινστιτούτο Goethe Αθηνών (Ομήρου 14-16)
- « Η εξέλιξη του Συντάγματος σε περίοδο κρίσης», 11/5/15 και ώρα 18:00, Ινστιτούτο Goethe Αθηνών (Ομήρου 14-16)
- “Workshop on Comparative Constitutional Amendment”, Boston, 15/5/15
- «800 Χρόνια από τη Magna Carta», 25/5/15 και ώρα 18:30, ΕΒΕΑ (Ακαδημίας 7)

- «Η εξέλιξη του Συντάγματος σε περίοδο κρίσης», 11/5/15 και ώρα 18:00, Ινστιτούτο Goethe Αθηνών (Ομήρου 14-16)

ΣΠΥΡΟΣ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ
Η προσοχή του συνταγματικού κέντρου
σε μεταβαλλόμενες συνθήκες
Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ
ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΥΡΑΣΙΑ

Με αφορμή την έκδοση του βιβλίου του **Σπύρου Βλαχόπουλου «Η δυναμική ερμηνεία του Συντάγματος»** (εκδ. Ευρασία, 2014)

το **Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου** και οι εκδόσεις **Ευρασία**

διοργανώνουν δημόσια συζήτηση με θέμα

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΡΙΣΗΣ

στο **Ινστιτούτο Goethe**, τη **Δευτέρα 11 Μαΐου** και ώρα **18:00** (Ομήρου 14-16)

Συνομιλούν οι:

Σπύρος Βλαχόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής
Πανεπιστημίου Αθηνών

Γιώργος Κατρούγκαλος, Αναπληρωτής Υπουργός Εσωτερικών
και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Καθηγητής Δ.Π.Θ.

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου, Πρόεδρος Ιδρύματος Τσάτσου

Σταύρος Τσακυράκης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Τη συζήτηση θα συντονίσει ο **Φιλοκλήμων Αρναούτογλου**,
Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- «Είναι το Σύνταγμά μας ανορθολογικό; Απέτυχαν οι πολιτικοί θεσμοί;», 5/5/15 και ώρα 18:00, Ινστιτούτο Goethe Αθηνών (Ομήρου 14-16)
- « Η εξέλιξη του Συντάγματος σε περίοδο κρίσης», 11/5/15 και ώρα 18:00, Ινστιτούτο Goethe Αθηνών (Ομήρου 14-16)
- “Workshop on Comparative Constitutional Amendment”, Boston, 15/5/15
- «800 Χρόνια από τη Magna Carta», 25/5/15 και ώρα 18:30, ΕΒΕΑ (Ακαδημίας 7)

- “Workshop on Comparative Constitutional Amendment”, Boston, 15/5/15

PROGRAMME

WORKSHOP ON COMPARATIVE CONSTITUTIONAL AMENDMENT

presented by

International Association of Constitutional Law
Research Group on Constitution-Making and Constitutional
Change
Clough Center for the Study of Constitutional Democracy

Boston College
Fulton 515
Friday, May 15, 2015

Convened by

Richard Albert / Xenophon Contiades / Alkmene Fotiadou

8:20am-8:30am / Welcome and Introductions

Vlad Perju (Boston College)

Director

Clough Center for the Study of Constitutional Democracy
Introduced by Richard Albert (Boston College)

8:30am-9:25am / Session One

Presenter: **Yaniv Roznai** (Haifa/NYU), *The Spectrum of
Constitutional Amendment Powers*

Discussant: **Zoran Oklopčic** (Carleton/NYU)

9:25am-10:20am / Session Two

Presenter: **Sofia Ranchordás** (Tilburg/Yale), *Constitutional
Sunset and Sunrise*

Discussant: **Jürgen Goossens** (Ghent)

10:20am-10:35am Break

10:35am-11:30am / Session Three

Presenter: **Oran Doyle** (Trinity College Dublin),
*Conceptualizing and Evaluating Unconstitutional
Constitutional Amendments*

Discussant: **Mark Tushnet** (Harvard)

11:30am-12:25pm / Session Four

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- «Είναι το Σύνταγμά μας ανορθολογικό; Απέτυχαν οι πολιτικοί θεσμοί;», 5/5/15 και ώρα 18:00, Ινστιτούτο Goethe Αθηνών (Ομήρου 14-16)
- « Η εξέλιξη του Συντάγματος σε περίοδο κρίσης», 11/5/15 και ώρα 18:00, Ινστιτούτο Goethe Αθηνών (Ομήρου 14-16)
- “Workshop on Comparative Constitutional Amendment”, Boston, 15/5/15
- «800 Χρόνια από τη Magna Carta», 25/5/15 και ώρα 18:30, ΕΒΕΑ (Ακαδημίας 7)

www.cecl.gr
Επικοινωνία: centre@cecl.gr

Presenter: **Thomaz Pereira** (Yale), *Title TBD*
Discussant: **Luisa Fernanda Garcia Lopez** (Rosario)

12:25pm-1:25pm Lunch

1:25pm-2:20pm / Session Five
Presenters: **Xenophon Contiades** (Peloponnese) & **Alkmene Fotiadou** (Centre for European Constitutional Law)
Amendment-Metrics: The Good, the Bad and the Frequently Amended Constitutions
Discussant: **James Fleming** (BU)

2:20pm-3:15pm / Session Six
Presenter: **Derek O'Brien** (Oxford Brookes), *Formal Amendment Rules and Constitutional Reform in the Commonwealth Caribbean*
Discussant: **Nicholas Robinson** (Harvard)

3:15pm-3:30pm Break

3:30pm-4:25pm / Session Seven
Presenter: **Joshua Braver** (Yale), *Hannah Arendt and Revolutionary Reform in Venezuela: The Battle Between Hugo Chavez and the Supreme Court Over the Creation of the 1999 Constitution*
Discussant: **Juliano Zaiden Benvindo** (Brasilia)

4:25pm-5:20pm / Session Eight
Presenter: **Andreas Orator** (Vienna), *Deconstitutionalization of the EU Treaties? Prospects for and Limits to Remediating a Dysfunctional Mechanism of Constitutional Amendment*
Discussant: **Stephan Jaggi** (Peking)

5:20pm-5:30pm Closing Reflections
Bjørn Erik Rasch (Oslo)

- «800 Χρόνια από τη Magna Carta», 25/5/2015 και ώρα 18:30, ΕΒΕΑ (Ακαδημίας 7)

Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα
Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου και ο Ευρωπαϊκός
Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου

διοργανώνουν δημόσια συζήτηση με θέμα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- «Είναι το Σύνταγμά μας ανορθολογικό; Απέτυχαν οι πολιτικοί θεσμοί;», 5/5/15 και ώρα 18:00, Ινστιτούτο Goethe Αθηνών (Ομήρου 14-16)
- « Η εξέλιξη του Συντάγματος σε περίοδο κρίσης», 11/5/15 και ώρα 18:00, Ινστιτούτο Goethe Αθηνών (Ομήρου 14-16)
- “Workshop on Comparative Constitutional Amendment”, Boston, 15/5/15
- «800 Χρόνια από τη Magna Carta», 25/5/15 και ώρα 18:30, ΕΒΕΑ (Ακαδημίας 7)

www.cecl.gr
Επικοινωνία: centre@cecl.gr

«800 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ MAGNA CARTA»

τη Δευτέρα 25 Μαΐου 2015 και ώρα 18:30
στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών
(Ακαδημίας 7)

Συνομιλούν οι:

Robert Blackburn, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου
στο King’s College London

Σπυρίδων Φλογαΐτης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου
στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Συντονισμός:

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου
στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου,
Πρόεδρος Ιδρύματος Τσάτσου